

А. В. Козловський,
к. т. н., доцент, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9697-1511>
Д. Г. Железнов,
підприємець, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-4652-8593>
С. Д. Зорич,
підприємець, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3773-1274>
М. А. Паславський,
підприємець, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6528-1050>
Р. О. Заболотний,
підприємець, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-6583-2435>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.11.174

СТІЙКІСТЬ ЕКОНОМІКИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

A. Kozlovskiy,
PhD, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia
D. Zheleznov,
Entrepreneur, Vinnytsia
S. Zorych,
Entrepreneur, Vinnytsia
M. Paslavskiy,
Entrepreneur, Kyiv,
R. Zabolotnyy,
Entrepreneur, Vinnytsia

ECONOMIC SUSTAINABILITY AS A STATE DEVELOPMENT FACTOR

У статті розглянуті підходи щодо визначення стійкості економічної системи. Досліджено сутність категорії "стійкість економічної системи", її види та запропоновано власне тлумачення "стійкість економічної системи". Проаналізовано значимість оцінки категорії "економічна стійкість". Визначено підходи до управління економічною стійкістю. Наведено основні теоретичні аспекти категорії стійкості економічної системи. Вдосконалено класифікації видів стійкості та факторів впливу на стійкість економічної системи. Відповідно до визначених факторів забезпечення стійкості економічної системи можна виокремити основні її види: 1) зовнішню економічну стійкість, що характеризує здатність системи адаптуватися до впливу природних, економічних, політичних, соціальних, демографічних та виробничо-технологічних факторів зовнішнього середовища; 2) внутрішню економічну стійкість, що характеризує здатність системи забезпечувати відповідність зміни виробничих, трудових, інформаційних, фінансових ресурсів і соціальної сфери найбільш оптимальним рішенням; 3) галузеву економічну стійкість, яка визначає можливості системи встановлювати оптимальні співвідношення при взаємодії з підприємствами у процесі інтеграції інтересів; 4) глобальну економічну стійкість, яка визначає здатність економік держав забезпечувати загальний розвиток світової економіки. Доведено,

що стійкість економіки як узагальнений показник надає інформацію про реальний стан економічної системи, а з урахуванням можливих змін зовнішніх та внутрішніх умов функціонування економіки, а також дає змогу всім іншим суб'єктам економічної діяльності своєчасно та адекватно реагувати на можливі зміни стійкості економіки та ухвалювати адекватні управлінські рішення. Реалізація стійкого функціонування й розвитку економіки держави вимагає, насамперед, розробки науково-обґрунтованої методики оцінки рівня стійкості, визначення системи критеріїв, показників та індикаторів, за допомогою яких можна проводити аналіз стійкості економіки, а також управляти процесом її підвищення.

The article discusses approaches to determining the sustainability of the economic system. The essence of the category "sustainability of the economic system", its types, and its own interpretation of "sustainability of the economic system" were proposed. The significance of the assessment of the "economic sustainability" category was analyzed. Approaches to the management of economic sustainability are defined. The main theoretical aspects of the category of sustainability of the economic system are presented. The classification of types of sustainability and factors influencing the sustainability of the economic system has been improved. According to the determined factors of ensuring the sustainability of the economic system, its main types can be distinguished: 1) external economic sustainability, which characterizes the ability of the system to adapt to the influence of natural, economic, political, social, demographic and industrial-technological factors of the external environment; 2) internal economic sustainability, which characterizes the ability of the system to provide the most optimal solution to changes in production, labor, information, financial resources and the social sphere; 3) sectoral economic sustainability, which determines the system's ability to establish optimal ratios when interacting with enterprises in the process of integration of interests; 4) global economic sustainability, which determines the ability of national economies to ensure the overall development of the world economy. It has been proven that the sustainability of the economy as a generalized indicator provides information about the real state of the economic system, taking into account possible changes in the external and internal conditions of the functioning of the economy, and also enables all other subjects of economic activity to respond in a timely and adequate manner to possible changes sustainability of the economy and make adequate management decisions. The implementation of sustainable functioning and development of the economy of the state requires, first of all, the development of a scientifically based methodology for assessing the level of sustainability, the definition of a system of criteria, indicators and indicators that can be used to analyze the sustainability of the economy, as well as manage the process of its improvement.

Ключові слова: стійкість, розвиток, економіка, держава, управління, фактори забезпечення стійкості, види стійкості.

Key words: sustainability, development, economy, state, management, factors ensuring sustainability, types of sustainability.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з головних функцій економіки будь-якої країни є забезпечення стійкого її функціонування. Стійкість економічної системи забезпечує економічну безпеку країни, ефективне функціонування галузей економіки, конкурентоспроможність підприємств як на зовнішньому так і на внутрішньому ринках. Особливого значення набуває поняття стійкості галузей економіки, яка стає одним із визначальних чинників в сучасних умовах світу. Сьогодні зростають роль і значення факторів підвищення економічної стійкості.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню теоретичних і практичних аспектів розвитку економічних систем присвячені праці багатьох вчених-економістів (А. Сміт, К. Маркс, Дж.М. Кейнс, Ф. Хайек і ін.). Дослідженню теоретичних і практичних аспектів теорії управління економічними системами присвячені праці багатьох вчених-економістів: В.М. Гесць, С.В. Козловський, Г.М. Калетнік, Г.М. Заболотний, питання стратегічного управління О.С. Виханський, З.Є. Шершньова, регулюванню розвитку економіки Б.Я. Панасюк.

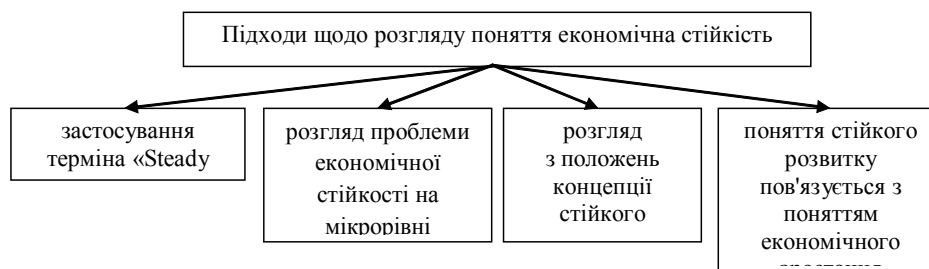

Рис. 1. Підходи щодо розгляду поняття економічна стійкість

Джерело: [2].

Рис. 2. Підходи до управління економічною стійкістю

Джерело: [9].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження полягає у розкритті сутності та особливостей стійкості економічної системи, як необхідної умови розвитку економіки країни, узагальнення визначення і обґрунтування напрямів використання поняття "стійкість економічної системи", визначенні факторів впливу на забезпечення стійкості.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття стійкості є фундаментальним, оскільки без нього не можливо реалізувати стан економічного зростання й прогресивного розвитку суспільства. Дане поняття стало широко використовуватись в науковій літературі гуманітарної сфери (з економіки і розвитку суспільства) лише в кінці XX століття. Тим часом у технічній сфері воно стало широкоживим в кінці XIX ст., після того як було визначено поняття стійкості і сформульовано теореми про стійкість і нестійкість технічної системи [1].

Можна відокремити чотири основні підходи до розгляду поняття "економічна стійкість", що існують сьогодні в економічній науці.

Перший підхід передбачає застосування терміна "Steady state" (стійкий стан, стан стаціонарної стійкості), який був введений Р. Солоу і відображає умови динамічної рівноваги економічної системи. В. Ячменюва вважає, що "...стійкість у загальному вигляді зумовлена можливостями внутрішніх енергоматеріальних сил елементів організації, які здатні підтримувати її у межах характерної для неї рівноваги і які відповідно дають можливість організації зберігати структуру і виконувати свої функції стійко, надійно у змінних умовах середовища". Багато науковців, зокрема І. Бланк, А. Загоруйкін, Б. Колас, О. Колодізев, К. Нужний, В. Рошін, Ю. Сімах, В. Сумин та ін. звертаються до поняття стійкого стану, рівноваги під час дослідження "економічної стійкості" [3]. Проте слід зазначити, що термін "стійкість" характеризує процес, пов'язаний із рівновагою, але не є тотожний їй.

Другого підходу щодо розгляду проблеми стійкості на мікрорівні дотримується сьогодні більшість західних науковців. Економісти-дослідники, такі як В. Дергачов-

ва, Д. Ковальов і Т. Сухорукова, З. Коробкова, Є. Коротков, А. Шеремет, Ю. Масленко, Н. Кульбака І. Недін, І. Сенько [4, 5, 6] економічну стійкість підприємств ототожнюють з його фінансовим станом. Фінансова стійкість, на думку представників цього підходу, формується внаслідок стабільного одержання підприємством прибутків, що створює можливості для вільного маневрування та ефективного використання грошових коштів і сприяє підвищенню ритмічності та надійності процесів матеріально-технічного постачання, виробництва і реалізації продукції.

Третій підхід під час оцінювання стійкості економічної системи виходить з положень концепції стійкого розвитку ("sustainable development"), точкою відліку для розвитку якої є звіт Міжнародної комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку у 1987 році. Нова стратегія розвитку суспільства виходить із пріоритетів майбутнього і її можна визначити як стратегію виживання і неперервного розвитку цивілізації (і країни) в умовах збереження довкілля.

Четвертого підходу дотримуються такі відомі економісти, як Дж.С. Міль, Й. Шумпетер, Р. Харррод, Ф. Котлер, Д. Морріс та ін. У цьому підході ми зустрічаємо ототожнення поняття "розвиток" з поняттями "росту", "зростання", які передбачають лише збільшення кількісних, а не якісних характеристик соціально-економічної системи [7, 8].

Практика реалізації концепцій сталого розвитку дозволяє виділити такі основні підходи до управління економічною стійкістю (рис. 2).

1. Системний підхід розглядає економічну стійкість як сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених складових, які забезпечують збалансований розвиток шляхом встановлення оптимальних кількісних співвідношень між елементами системи та формування сталих структурних зв'язків між ними [10]. Таким чином, управління економічною стійкістю зводиться до забезпечення максимально узгодженої взаємодії усіх елементів та збереження цілісності системи в умовах мінливості зовнішнього середовища.

2. Ситуаційний підхід покликаний виявити закономірності формування економічної стійкості в просторі і

часі та розробити комплекс управлінських дій щодо забезпечення динамічної рівноваги у визначений період часу в конкретній ринковій ситуації. При цьому економічна стійкість підприємства розглядається як тимчасове явище, що досягається в процесі постійної взаємодії із зовнішнім середовищем. Накопичені кількісні параметри в процесі еволюції змінюють якісні характеристики системи, внаслідок чого порушується внутрішня узгодженість її елементів. Таким чином, руйнування досягнутої рівноваги змінюється виникненням нових стійких пропорцій, тим самим забезпечуючи економічній системі перехід на якісно новий рівень розвитку.

3. Інтеграційний підхід розглядає економічну стійкість як сукупність економічних систем мікро-, мезо- та макро рівня. Інтеграційний підхід — це підхід дослідження економічних процесів з позицій розгляду сучасної економічної системи, яка є сукупністю економічних систем різного рівня: держави, регіонів, галузей, підприємств тощо. Сучасні економічні системи є складними багаторівневими, багатофакторними, багатокритеріальними відкритими системами, які мають специфічні властивості: цілісність, цілеспрямованість, передбачуваність, самоорганізованість.

Узагальнюючи означенні підходи, можна зробити висновок, що система управління економічної стійкості передбачає реалізацію комплексу управлінських дій, спрямованих на формування динамічної структури, здатної вести неперервну у часі та економічно успішну щодо досягнення поставлених стратегічних цілей діяльність в умовах постійного впливу факторів зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому ознаки цілісності та рівноваги. Управління економічною стійкістю системи — це використання організаційних, економічних, соціальних методів управління, спрямованих на забезпечення економічної стійкості системи.

Наведемо більш розгорнуті трактування поняття "економічна стійкість" найбільш відомих науковців у таблиці 1.

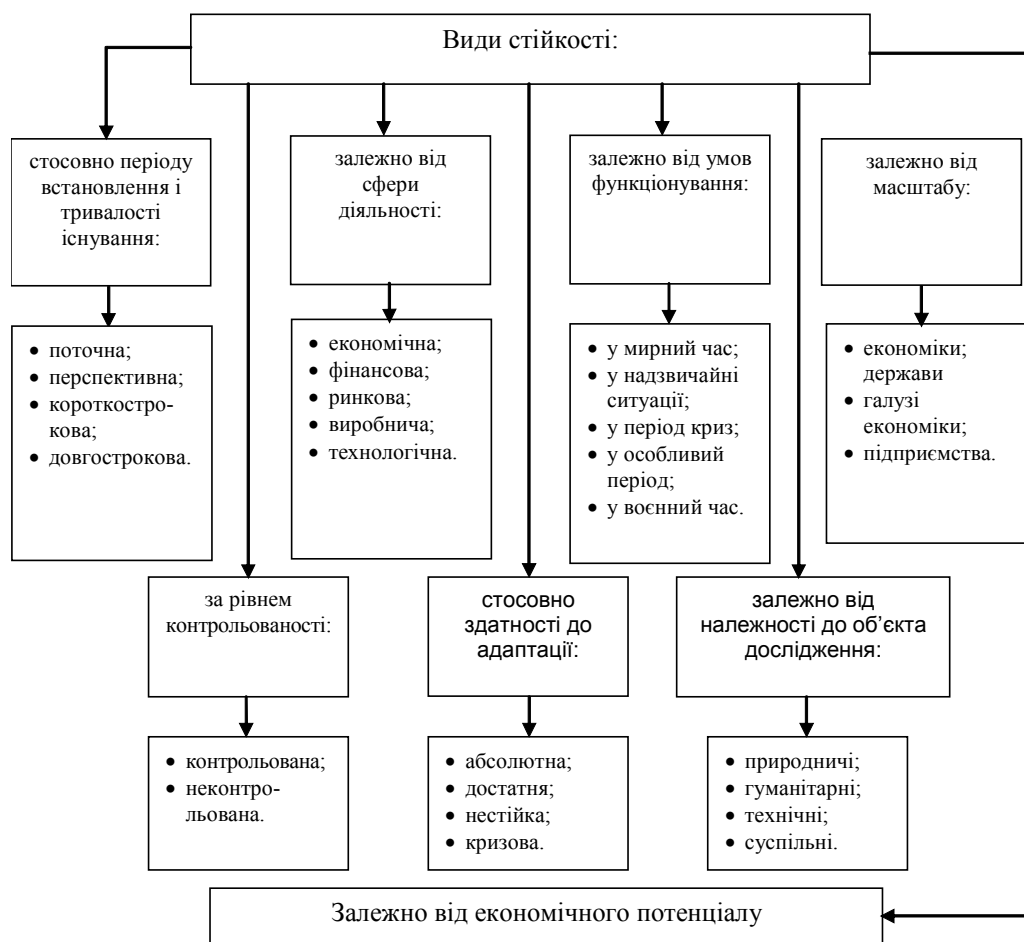
Узагальнивши підходи до визначення поняття "стійкість", можна зробити висновок, що більшість авторів виділяють: стійкість економіки, економічна стійкість підприємства, стійкість банку, також фінансову та виробничу стійкості; деякі автори розглядають роботи об'єктів господарської діяльності, стійкість до умов в надзвичайних ситуаціях тощо. Різноманітність видів стійкості зумовлює потребу систематизувати дану

Таблиця 1. Підходи авторів щодо трактування "економічна стійкість"

Джерело	Позиції авторів щодо трактування поняття «економічна стійкість»
Алексєєнко Н.В. [7]	Стан матеріальних, економічних і трудових ресурсів, їх розподіл і використання, які забезпечують розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризиків
Ареф'єва О.В., Городянська Д.М. [8]	Сукупність взаємообумовлених та взаємопов'язаних складових, які за будь-яких умов забезпечують здатність до ведення діяльності підприємств, запас ресурсів (ресурсного потенціалу) та збалансований процес функціонування
Бугай В.З. [10]	Здатність підприємства поглинати зовнішні й внутрішні дестабілізуючі фактори через ефективне застосування своїх ресурсів за рахунок використання і вдосконалення економічного потенціалу
Бурда А.І. [11]	Системне явище, яке виступає індикатором відхилень від потенційно можливого конкурентного стану на певному етапі життєдіяльності підприємства
Василенко О.В. [12]	Здатність системи зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних мінливих впливів
Відеке Б. [13]	Здатність системи зберігати рух за означеною траєкторією, тобто дотримуватись визначеного режиму функціонування
Єрмейчук Р.А. [14]	Така організація його виробничо-господарської діяльності, що дає змогу забезпечити стабільні техніко-економічні показники з позитивною динамікою й ефективно адаптуватися до збурювань навколишнього й внутрішнього середовища
Іванов В. [15]	Здатність економічної системи не відхилятися від свого стану (статистичного або динамічного) при різних внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих впливах за рахунок ефективного формування і використання фінансових, виробничих і організаційних механізмів.
Кириленко В.І. [16]	Здатність економіки вистояти в умовах воєнного протистояння, забезпечити надійне задоволення воєнно-економічних потреб збройних сил і потреб господарства країни в інтересах досягнення перемоги.
Козловський С.В. [1, 17]	Здатність економічної системи після деякого збурення (зміни параметрів економічної системи, її показників) швидко повернутися у стан не гірший попереднього, зберігати свій стан як завгодно довго, а також поліпшувати свій стан до величини збурення за умови позитивної зміни економічних параметрів системи.
Павловський М.А. [18]	Певна властивість економічної системи відображати її динаміку, яка залежить від множини факторів
Поліщук О.П. [19]	Здатність оптимально використовувати свій потенціал, що дасть змогу йому швидко адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища, в довгостроковій перспективі задовольняючи потреби всіх учасників господарської діяльності
Попельнюхов Р.В. [20]	Відображає її здатність ефективно протидіяти несприятливим внутрішнім і зовнішнім впливам, адекватно і швидко змінювати свою внутрішню структуру відповідно до різних умов
Сімех Ю.А. [3]	Це потенційні можливості підприємства повернутися у стан рівноваги, в якому підприємство має позитивну динаміку функціонування, або не виходить за межі встановлених границь
Тарасова О.О. [21]	Здатність економічної системи, що потрапила у несприятливе відхилення за межі її допустимого стану, повернутися у стан рівноваги за рахунок власних і запозичених ресурсів.
Удовіченко М.О. [22]	Означає зміну рівноважних станів, які гарантують досягнення стратегічних і тактичних цілей у конкретні проміжки часу й забезпечують відповідністю параметрів і результатів перебігу внутрішньогосподарських процесів змінним вимогам внутрішнього середовища.

класифікацію [38] за ознаками з позицій сучасних умов функціонування та доповнити її новими ознаками як показано на рис. 3.

Дана класифікація доповнена елементом "економічний поненціал" [17], який розглядається як узагальнена цільова функція, яка характеризує величину накопичених системою економічних ресурсів. Концепцію економічної стійкості варто розглядати з позиції максимального значення зростання економічного потенціалу при мінімальному відхиленні економічної системи від стану рівноваги. Отже, дана класифікація стійкості економіки може бути універсальною та адаптована до сучасних умов функціонування економіки. Рівень розвитку кожного виду стійкості впливає на загальну стійкість економіки держави.

Джерело: [2, 17, 23].

Рис. 3. Види стійкості

У результаті проведених досліджень виявлено, що існує різноманіття класифікацій факторів, видів, типів і критеріїв стійкості економічної системи. Особливого значення у визначенні стійкості економічної системи відіграють фактори впливу на стійкість. Розглядаючи фактори впливу на стійкість економічних систем можна доповнити ще однією категорією глобальні фактори — рис. 4.

Відповідно до визначених факторів забезпечення стійкості економічної системи можна виокремити основні її види:

1) зовнішню економічну стійкість, що характеризує здатність системи адаптуватися до впливу природних, економічних, політичних, соціальних, демографічних та виробничо-технологічних факторів зовнішнього середовища;

2) внутрішню економічну стійкість, що характеризує здатність системи забезпечувати відповідність зміни виробничих, трудових, інформаційних, фінансових ресурсів і соціальної сфери найбільш оптимальним рішенням;

3) галузеву економічну стійкість, яка визначає можливості системи встановлювати оптимальні співвідношення при взаємодії з підприємствами у процесі інтеграції інтересів;

4) глобальну економічну стійкість, яка визначає здатність економік держав забезпечувати загальний розвиток світової економіки.

Таким чином, найважливішою ознакою стійкості економічної системи є її здатність функціонувати та розвиватись в умовах змінюваного внутрішнього і зовнішнього середовища. Тому поділ факторів, що впливають на стійкість, на внутрішні, зовнішні й успадковані, є най-

суттєвішим. Тільки інтегрована сукупність дій усіх цих факторів забезпечує цілісність та єдність сукупного й індивідуального економічного відтворення.

ВИСНОВОК

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити певні узагальнення. Стійкість економіки як узагальнений показник надає інформацію про реальний стан економічної системи України, а з урахуванням можливих змін зовнішніх та внутрішніх умов функціонування економіки України, а також дає змогу всім іншим суб'єктам економічної діяльності своєчасно та адекватно реагувати на можливі зміни стійкості економіки України та ухвалювати адекватні управлінські рішення.

Реалізація стійкого функціонування й розвитку економіки держави вимагає, насамперед, розробки науково-обґрунтованої методики оцінки рівня стійкості, визначення системи критеріїв, показників та індикаторів, за допомогою яких можна проводити аналіз стійкості економіки, а також управляти процесом її підвищення.

Література:

1. Павловский М. А., Путята Т. В. Теоретическая механика. К.: Виша школа, 1985. 328 с.
2. Козловський С. В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю: Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2010. 432 с.
3. Сімах Ю. А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства. Вісник Міжнародного Слов'

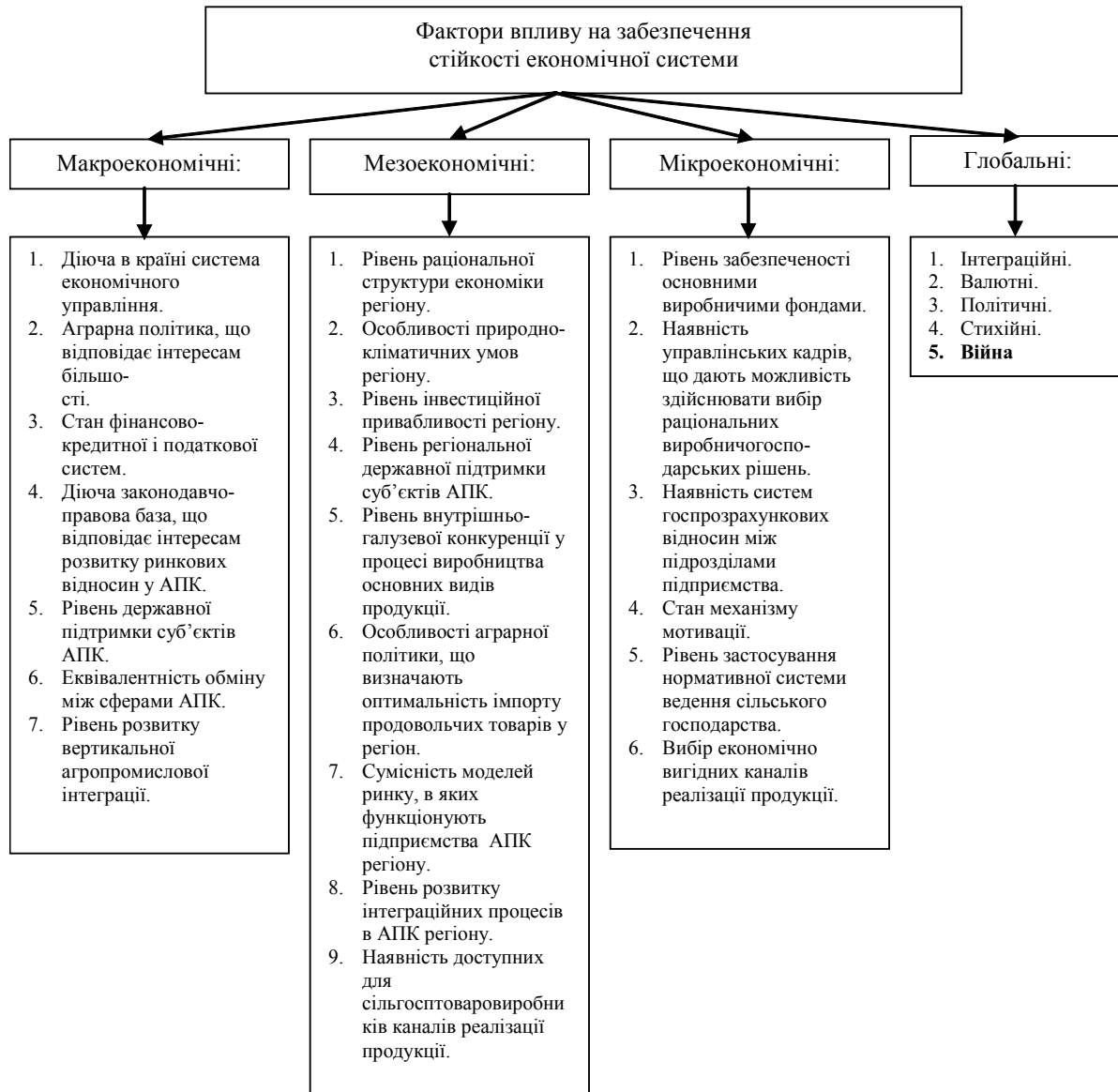

Рис. 4. Фактори впливу на забезпечення стійкості економічної системи

Джерело: [2, 17, 24].

янського університету. Серія "Економічні науки". Т. Х. 2007. № 1. С. 12—16.

4. Шандова Н. В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства. Економічний простір: зб. наук. пр. № 21. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. С. 276—292.

5. Kozlovskyi, S. V. (2010). Economic policy as a basic element for the mechanism of managing development factors in contemporary economic systems. Actual Problems of Economics. Vol. 1 (103), pp. 13—20.

6. Іванов В. Л. Концепція управління організаційно-економічною стійкістю промислового підприємства. Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2011. № 23 (I). С. 75—80.

7. Алексеенко Н. В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста. Економіка і організація управління. 2008. № 3. С. 59—65.

8. Ареф'єва О. В., Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 8 (86). С. 83—90.

9. Калетнік Г. М., Козловський С. В., Козловський В. О. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави. Економіка України. 2012. № 7. С. 16—25.

10. Бугай В. З., Омельченко В. М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. Держава та регіони. 2008. № 1. С. 34—39.

11. Бурда А. І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників тріади потенціалу на сталий розвиток підприємства. Науковий вісник НЛТУ. 2009. Вип. 19(12). С. 141—153.

12. Василенко А. В. Менеджмент устойчивого развития предприятий: монография. К.: Центр учебной литературы. 2005. 648 с.

13. Видеке Б., Ю. Иванов Система рациональной организации металлургического производства. Х.: Изд-во "Основа", 1994. 174 с.

14. Еремейчук Р. А. Обоснование стратегии устойчивого развития предприятия. Економіка розвитку. 2002. № 2 (22). С. 56—60.

15. Іванов В. Л. Управління економічною стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств

машинобудівного комплексу): монографія. — Луганськ: ЧНУ ім. В. Даля, 2005. 268 с.

16. Теорія і практика воєнної економіки: Навч. посібник. За ред. В. І. Кириленка. К.: ВГІ НАОУ, 2001. Ч. 1. 190 с.

17. Козловський С. В. Забезпечення стійкості та розвитку сучасних еко-номічних систем. Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД". 2017. 554 с.

18. Павловський М. А. Стратегія розвитку суспільства: Україна і світ (економіка, політологія, соціологія). К.: "Техніка", 2001. 312 с.

19. Поліщук А. П. Теоретико-методологічні основи економічної стійкості сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2006. № 8. С. 109—113.

20. Попельнюхов Р. В. Теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності. Економіка та держава. 2009. № 2. С. 58—61.

21. Тарасова О. О., Цямрюк Ю. С. Розробка системи показників для оцінки фінансово економічної стійкості підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 5. С. 17—23.

22. Удовіченко М. О. Економічна стійкість аграрних підприємств: фактори, види, модель побудови. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2012. № 2. С. 185—189.

23. Козловський С. В. Роль стратегічного економічного потенціалу в управлінні факторами розвитку сучасних економічних систем. Економіка та держава. 2010. № 2. С. 55—58.

24. Kozlovskiy, S., Grynyuk, R., Baidala, V., Burdiak, V., Bakun, Y. Economic security management of Ukraine in conditions of European integration, Montenegrin Journal of Economics. 2019. Vol. 15. № 3, pp. 137—153.

References:

1. Pavlovskiy, M.A. and Putiata, T.V. (1985), *Teoretycheskaia mekhanika* [Theoretical mechanics], Vysha shkola, Kyiv, Ukraine.

2. Kozlovskiy, S. (2010), *Upravlinnya suchasnymi ekonomichnymi systemamy, yix rozvytkom ta stijkistyu* [Management of modern economic systems, their development and sustainability], Merk'iuri-Podillia, Vinnytsia, Ukraine.

3. Simekh, Yu.A. (2007), "Definition of the concept of competitiveness of the enterprise", *Visnyk Mizhnarodnoho Slov'ians'koho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. X, no. 1, pp. 12-16.

4. Shandova, N.V. (2009), "Assessment of the overall sustainability of industrial enterprise development", *Ekonomichnyy prostir: zb. nauk. pr.*, vol. 21, pp. 276—292.

5. Kozlovskiy, S.V. (2010), "Economic policy as a basic element for the mechanism of managing development factors in contemporary economic systems", *Actual Problems of Economics*, vol. 1 (103), pp. 13—20.

6. Ivanov, V.L. (2011), "The concept of managing the organizational and economic stability of an industrial enterprise", *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*, vol. 23 (I), pp. 75—80.

7. Alekseenko, N.V. (2008), "Sustainable development of an enterprise as a factor of economic growth", *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, vol. 3, pp. 59—65.

8. Aref'ieva, O.V. and Horodyn'ska, D.M. (2008), "Economic sustainability of the enterprise: essence, components and measures to ensure it", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 8 (86), pp. 83—90.

9. Kaletnik, H.M. Kozlovskiy, S.V. and Kozlovskiy, V.O. (2012), "Stability of the economy as a factor of security and development of the state", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 7, pp. 16—25.

10. Buhaj, V.Z. and Omel'chenko, V.M. (2008), "Analysis and assessment of the financial stability of the enterprise", *Derzhava ta rehiony*, vol. 1, pp. 34—39.

11. Burda, A.I. (2009), "Methodical approaches to assessing the influence of the components of the triad of potential on the sustainable development of the enterprise", *Naukovy visnyk NLTU*, vol. 19 (12), pp. 141—153.

12. Vasylenko, A.V. (2005), *Menedzhment ustojchivoho rozvytyia predpriatyj* [Management of sustainable development of enterprises], Tsentr uchebnoy lyteratury. Kyiv, Ukraine.

13. Vydeke, B. and Yvanov, Yu. (1994), *Systema ratsyonal'noy orhanyzatsyy metallurhicheskoho proyzvodstva* [System of rational organization of metallurgical production], Osnova, Kharkiv, Ukraine.

14. Erenejchuk, R.A. (2002), "Justification of the enterprise's sustainable development strategy", *Ekonomika rozvytku*, vol. 2 (22), pp. 56—60.

15. Ivanov, V.L. (2005), *Upravlinnia ekonomichnoiu stijkistiu promyslovykh pidpriemstv (na prykladi pidpriemstv mashynobudivnoho kompleksu)* [Management of the economic stability of industrial enterprises (on the example of enterprises of the machine-building complex)], SNU im. V. Dalia, Luhans'k, Ukraine.

16. Kyrylenka, V.I. (2001), *Teoriia i praktyka voiennoi ekonomiky* [Theory and practice of war economy], vol. 1, VHI NAOU, Kyiv, Ukraine.

17. Kozlovskiy, S.V. (2017), *Zabezpechennia stijkosti ta rozvytku suchasnykh eko-nomichnykh system* [Ensuring stability and development of modern economic systems], TOV "Nіlan-LTD", Vinnytsia, Ukraine.

18. Pavlovskiy, M.A. (2001), *Stratehiia rozvytku suspil'stva: Ukraina i svit (ekonomika, politolohiia, sotsiolohiia)* [Strategy for the development of society: Ukraine and the world (economics, political science, sociology)], Tekhnika, Kyiv, Ukraine.

19. Polischuk, A.P. (2006), "Theoretical and methodological foundations of economic sustainability of agricultural enterprises", *Ekonomika APK*, vol. 8, pp. 109—113.

20. Popel'niukhov, R.V. (2009), "Theoretical and methodological principles of macroeconomic stability", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 58—61.

21. Tarasova, O.O. and Tsiamriuk, Yu.S. (2008), "Development of a system of indicators for assessing the financial and economic stability of the enterprise", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 5, pp. 17—23.

22. Udovichenko, M.O. (2012), "Economic sustainability of agricultural enterprises: factors, types, construction model", *Visnyk Poltav'skoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 2, pp. 185—189.

23. Kozlovskiy, S.V. (2010), "The role of strategic economic potential in managing the factors of development of modern economic systems", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 55—58.

24. Kozlovskiy, S. Grynyuk, R. Baidala, V. Burdiak, V. and Bakun, Y. (2019), "Economic security management of Ukraine in conditions of European integration", *Montenegrin Journal of Economics*, vol. 15, no. 3, pp. 137—153.

Стаття надійшла до редакції 21.05.2024 р.